

8. KUOPION SATAMAN ALUE

Kuvaus:

a

Rantatorilla, myöhemmällä Satamatorilla käytiin etupäässä kesäkauppaa. Satamatorin reunataloissa oli sataman toiminnan aikana liikkeitä, mm. Kauppakadun ja Vahtivuorenkadun välisten talojen lankkuaitaan oli avattu väliaikaisia myymälöitä. Satamatori muodostettiin 1950-luvulla puistoksi arkkitehti Kaj Michaelin suunnitelmien mukaan ja tunnetaan nykyisin **Satamapuistona** (a). Puisto ympäristöineen on viihtyisä miljöö ja satama kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Pohjoispuolen alueelle on pystytetty korkeampia asuinrakennuksia satama-alueen arkkitehtikilpailun (1989) voittajaehdotuksen mukaisesti.

b

Satama-alueen vanhimmat rakennukset ovat **tulli- ja pakkahuone** (e), jotka on rakennettu 1850-luvulla, suunnittelijana arkkitehti C. A. Edelfelt. Rakennusta on laajennettu 1889 Leander Ikosen piirustuksilla.

Vaakahuone (f) (nykyinen Satamakonttori) valmistui vuonna 1879, lääninarkkitehti Ferdinand Öhmanin suunnitelmilla. Näitä täydentävät sataman puiset **varastomakasiinit** (g) 1910-luvulta.

c

Satamapuiston itäreunalla on **SOK:n** (h) (1-35-1) kautta maan tyypillinen toimisto- ja varistorakennus, jonka ovat suunnitelleet arkkitehdit Erkki Huttunen ja Paavo Riihimäki vuonna 1939. Entisen satama-altaan paikalle rakennettu rakennuskokonaisuus valmistui vuonna 1941. Tämän takana rantaviivalla muita satamaan valmistuneita keskusosuusliikkeiden ja keskustukkukauppojen varastoja, jotka muodostavat edustavan funktionalististen varistorakennusten ryhmän 1930- ja 1940-luvuilta.

Keskon (i) (Oy Savo-Karjalan Tukkuliikkeelle, nyk. Lasaretti) valmistuneen rakennuksen suunnitteli arkkitehti Pekka Saarema vuonna 1939 ja nelikerroksinen toimitalo oli valmis seuraavana vuonna.

Varastokokonaisuuden täydensi vuonna 1950 valmistunut **Osuustukkukauppa r.l:n varasto- ja konttorirakennus** (j) (nyk. Tiehallinto), arkkitehtien Georg Jägerroosin ja Niilo Pulkan laatimilla piirustuksilla.

Maamerkinä ja alueen myllytoiminnan muistona ovat **Raninin myllyn** (k) punatiiliset tehdasrakennukset (1-9-3), jotka ovat vuosilta 1883 (arkkitehti Evert Lagerspetz) ja 1891 (arkkitehti Werner Polón).

Satamapuiston länsireunan muodostavat matalat puutalot vuosilta 1890 (2-31-5 **Puijon kilta**) (l) ja **1892 (2-31-1)** (m) sekä yksi kaupungin rännikaduista Itä-torikatu eli Vahtivuorenkatu.

Satamapuiston luoteista kulmausta vastapäätä on Kuopion vanhin kivinen asuinrakennus, ns. **Bastmanin talo**, (n) ent. Carlssonin Rautakauppa vuodelta 1850.

Alueelle on rakennettu ympäristön mittakaavaan sopivia uudisrakennuksia. Kortteliin 2-30 Vahtivuorenkadun varrelle on siirretty ns. **adventti-seurakunnan talo** (o).

Satamakatua pohjoiseen päin jatkettaessa sitä reunustavat arkkitehti Jaakko Tähtisen vuonna 1944 suunnittelemat ja vuonna 1945 valmistuneet *tuotanto- ja varistorakennukset* (2-18-13) Suomen Maanviljelijäin kaupalle (ns. Hankkijan kulma). Jäljellä olevat rakennukset on muutettu asuinkäyttöön.

Satama-alueen ympäristöä täydentää **Vasikkasaari** (p) maisemallisena muistomerkinä, jonka uusi tuulimylly on muistona kolmesta vanhasta tuulimyllystä.

Sijainti ja rajaus:

Alue rajautuu pohjoisessa Tulliportinkatuun ja osittain Maljalahden puuroon. Idässä alue rajautuu pääosin rantaviivan mukaisesti kuitenkin kaartuen vesialueelle ja etelässä Kirkkokatuun. Lännessä alueen rajausta kulkee pääosin Satamakatua pitkin, kuitenkin huomioiden tontit 2-30-5 ja 2-31-5 ja 2-31-1.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Satama-alue puistoineen ja sisävesiliikenteen sekä kaupan solmu kohti- neen on valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, jossa näkyvät 1800-luvun lopunpuuarkkitehtuuri kuten varistorakennusten funktionalismi 1930- ja 1940-luvuilta.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset ja lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (1993).

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kuopion satama (ehdotus 2005).

Satamavyöhykkeen käyttösuunnitelma KH 24.10.1988.

Kuopion satama-alueen aatekilpailu alueen yleissuunnittelusta ja muuttamisesta asuinkäyttöön 1989. Kutsukilpailun voitti arkkitehtitoimisto Helasvuo & Co.

Rakennushistoriaselvitykset: SOK (FM Teija Ahola 2005) ja Raninin mylly (Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen 2006).

d

e

f

g

h

i

j

k

l

m

n

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 14.10.1988): sr-2, S/4500, S/IV (1-9-3).

Asemakaava (KH 9.12.1985): sr-1 (2-37-5).

Asemakaava (YM 26.9.1994): sr-2: 2-18-13 Satamakadun ja Tulliportin-kadun kulmauksen tuotanto- ja varistorakennukset.

Asemakaava (Kv 9.3.1998): sr-1 tulli- ja pakkahuone; sr-2 satamakonttori ja makasiinirakennus; satama-alue /s-2.

Asemakaava (Kv 23.8.2004): sr-8 ravintola Sataman Helmi, ns. Bastmanin talo, ent. Carlsonin rautakauppa; sr-9 Puijonkilta ja puinen asuinrakennus (2-31-1); sr/s1 ns. adventtiseurakunnan talo.

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue, 2001: alueesta osa sr-4 – miljööaluetta, johon vanhat satamarakennukset sisältyvät SR-2 –kohteina; Matkustajasatamasta etelään sijaitsevat funkisvaristorakennukset ovat SR-2 –kohteita.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.1006 Kuopion satama (Satamapuisto, tulli- ja pakkahuone, satamakonttori, satamavarastot, Raninin mylly, SOK vanha osa, sairaala Lasaretti, Tiehallinto, Ravintola Sataman Helmi).

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Sataman symboliarvo kulttuurihistoriallisen järviliikenteen edustajana otetaan huomioon toiminnallisessa kehittämisessä, mm. kesäto-ripaikkana. Kulttuurihistoriallinen rakennuskanta, satamapuisto ja muu ympäristö säilytetään. Ympäristöön soveltuva uudisrakentaminen on eräissä kohdissa mahdollista. Historiallisten rakennusten ulkoasua muuttavia toimenpiteitä vältetään. Vasikkasaaren maisemaa hoidetaan.

o

p